



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Poročilo o trgu železniških storitev in aktivnostih agencije za leto 2021



Ljubljana, junij 2022

Predmetno poročilo je informativne narave. Vsebuje podatke pridobljene skozi četrletna zbiranja ali drugače zbrane podatke. Zaradi naknadnih popravkov so možna odstopanja od že predhodno objavljenih podatkov. Analize, ki v tem poročilu niso vključene, so lahko vključene v naslednjih poročilih Agencije. Agencija si pridružuje pravico odločanja o vsebini svojih poročil.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Kazalo

Uvod.....	3
1. Stanje na trgu železniških storitev v Sloveniji	6
2. Odločanje agencije v upravnem postopku	18
3. Mednarodno sodelovanje	19
4. Primerjava stanja na trgu v Republiki Sloveniji z drugimi evropskimi državami	19
Kazalo grafov.....	24
Kazalo tabel.....	24



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Uvod

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljevanju: agencija) je pripravila poročilo o trgu železniških storitev na območju javne železniške infrastrukture v letu 2021. Poročilo obravnava stanje na trgu železniških storitev v Sloveniji in aktivnosti agencije, v zaključku pa obravnava primerjavo razvoja trga v Republiki Sloveniji z drugimi državami članicami EU, EGP in kandidatki za vstop v EU, na podlagi kazalnikov, ki so objavljeni v 10. Poročilu o spremljanju trga železniških storitev v Evropi, ki ga je pripravilo Združenje neodvisnih regulatornih organov s področja železniškega prometa (IRG-Rail). Podatke o opravljenem delu je agencija prejela s strani prevoznikov, ki opravljajo storitve železniškega prevoza potnikov in blaga.

Temeljno načelo politike EU je oblikovanje enotnega evropskega trga. Trajnostni razvoj prometnega omrežja EU je predpogoj za uresničitev tega cilja. Zato so države članice pričele z izvajanjem ukrepov za postopno odpiranje trga storitev tudi na področju železniškega prometa za čezmejno konkurenco.

Za zagotovitev pravičnega in enakopravnega dostopa do javne železniške infrastrukture in svobodne konkurence pri zagotavljanju storitev v železniškem prometu, so države članice EU ustanovile neodvisne regulatorne organe. Slednje državam članicam narekuje Direktiva 2012/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. novembra 2012 o vzpostavitvi enotnega evropskega železniškega območja.

Pristojnosti agencije na področju železniških storitev so opredeljene v 18.d členu Zakona o železniškem prometu (Uradni list RS, št. 99/15 – UPB, 30/18, 82/21 in 54/22 – ZUJPP). Ena izmed temeljnih nalog agencije na tem področju je, da po uradni dolžnosti spremlja konkurenco na trgu železniških prevoznih storitev ter ukrepa, če ugotovi kršitve svobodne konkurence ali kršitve predpisov glede dodeljevanja vlakovnih poti ter določanja in zaračunavanja uporabnine s strani upravljavca javne železniške infrastrukture, ali če ugotovi kršitve svobodne konkurence pri dostopu do dodatnih železniških storitev s strani ponudnikov teh storitev. V tem okviru ima agencija pravico zahtevati tudi informacije, ki jih potrebuje za statistične namene in namen spremljanja trga.

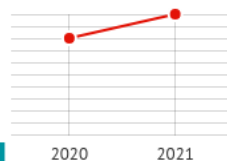


Povzetek



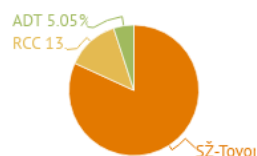
Opravljen delo tovorni p.

Trend rasti tako na področju opravljenega dela, kot tudi prepeljanega blaga



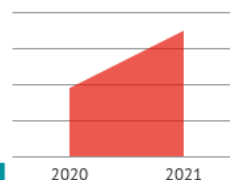
Tržni delež tovorni p.

78 %, na trgu tovarnega prometa ima tudi v letu 2021 še vedno prevoznik SŽ-Tovorni promet



Potniški promet

V primerjavi z letom 2020 izboljšanje prometa



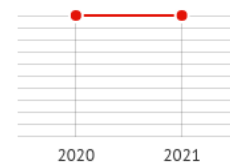
Primerjava v EU

Na trgu potniškega prometa Slovenija nad evropskim povprečjem



Prevozniki

Prevozne storitve v tovarnem prometu je izvajalo sedem prevoznikov, v potniškem pa eden





AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Povzetek poročila

- V letu 2021 je obseg opravljenega dela v železniškem tovornem prometu na omrežju Republike Slovenije, v primerjavi v letom 2020, narasel za ca. 6 %, prav tako pa je narasla tudi količina prepeljanega blaga, in sicer za ca. 4 %. Tako se nadaljuje trend rasti tako na področju opravljenega dela, kot tudi prepeljanega blaga.
- Največji tržni delež, in sicer 78 %, na trgu tovornega prometa ima tudi v letu 2021 še vedno prevoznik SŽ – Tovorni promet, vendar pa je ta tržni delež, v primerjavi s konkurenčnimi prevozniki, iz leta v leto manjši.
- Primerjava trga potniškega prometa Republike Slovenije z drugimi evropskimi državami iz leta 2020 kaže, da je Slovenija tudi v tem letu bila nad evropskim povprečjem.
- V letu 2021 se je situacija v potniškem prometu ponovno izboljšala, saj je trend prevoza potnikov začel spet naraščati v primerjavi z letom 2020, ko je bil zabeležen občuten padec prometa zaradi ukrepov, povezanih z epidemijo COVID-19.
- Varnostno spričevalo za opravljanje prevoznih storitev v železniškem prometu v Sloveniji je leta 2021 imelo deset prevoznikov. Prevozne storitve v tovornem prometu je izvajalo sedem prevoznikov, v potniškem pa kot vsako leto, le Slovenske železnice – Potniški promet.



1. Stanje na trgu železniških storitev v Sloveniji

1.1. Upravljavec javne železniške infrastrukture

Javna železniška infrastruktura (v nadaljevanju: JŽI) je grajeno javno dobro v lasti Republike Slovenije. Upravljavec JŽI je družba **Slovenske železnice – Infrastruktura, d.o.o., Kolodvorska ul. 11, 1000 Ljubljana**, ki ima z Republiko Slovenijo sklenjeno pogodbo o izvajanju obvezne gospodarske javne službe vzdrževanja, obratovanja in obnavljanja JŽI, za obdobje od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2030.

1.2. Prevozniki v železniškem prometu

V letu 2021 je imelo izdano varnostno spričevalo za opravljanje prevoznih storitev v železniškem prometu v Sloveniji deset prevoznikov, in sicer:

Tabela 1: Izdana varnostna spričevala prevoznikom v železniškem prometu

Slovenske železnice - Tovorni promet, d.o.o., Kolodvorska ul. 11, SI-1000 Ljubljana
Adria Transport d.o.o., Vojkovo nabrežje 38, SI-6501 Koper
Luka Koper, d.d., pristaniški in logistični sistem, Vojkovo nabrežje 38, SI-6501 Koper
Rail Cargo Carrier, družba za železniški tovorni promet, d.o.o. Metelkova ulica 7, SI-1000 Ljubljana
PKP Cargo International SI d.o.o. (prej Primol - Rail d.o.o.) Grčarevec 5d, 1370 Logatec
Ten Rail d.o.o., Avtomobilska ulica 12, 2000 Maribor
InRail S.p.A., Via Operai 8, 16126 Genova
Train Hungary, Könyves Kálmán Krt 12-14 sz., 1097 Budimpešta
METRANS ADRIA kontejnerski promet d.o.o., Ankaranska cesta 7B, 6000 Koper

Prevoznik v potniškem prometu
Slovenske železnice - Potniški promet, d.o.o., Kolodvorska ul. 11, SI-1000 Ljubljana

Vir: Javna agencija za železniški promet RS

Prevoznik Luka Koper prevoznih storitev na širšem omrežju JŽI ne izvaja, saj ima varnostno spričevalo le za izvajanje storitev premika vlakov na območju postaje Koper tovorna.

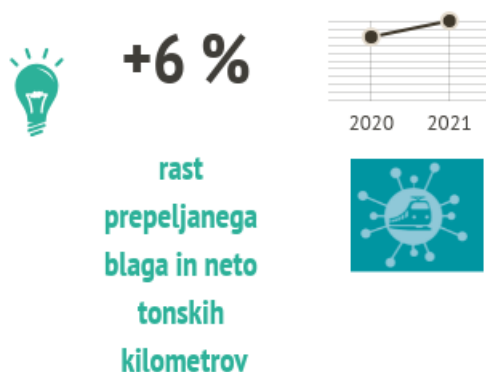


AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Storitve v mednarodnem ter notranjem in čezmejnem regijskem železniškem potniškem prometu na JŽI izvaja le prevoznik Slovenske železnice – Potniški promet.

1.3. Trg storitev v železniškem tovornem prometu



V letu 2021 je bilo na območju JŽI Republike Slovenije prepeljanih za 3,82 % več blaga kot v letu 2020. Prevozniki so v letu 2021 opravili skupno 6,01 % več neto tonskih kilometrov kot v letu 2020.

Tabela 2: Količina prepeljanega blaga na območju JŽI RS v I. 2021

	Primerjava 2021/2020
Notranji promet	96,11%
Mednarodni promet	104,02%
Od tega:	
Uvoz	105,17%
Izvoz	104,94%
Kopenski tranzit	98,73%
Luški tranzit	106,70%
Skupaj	103,82%

Vir: SŽ-Tovorni promet, Rail Cargo Carrier, Adria Transport, Primol Rail, InRail, Train Hungary, Ten Rail

Tabela 3: Obseg opravljenega dela na območju JŽI RS v I. 2021

	Primerjava 2021/2020
Notranji promet	99,11%
Mednarodni promet	106,12%
Od tega:	
Uvoz	110,56%
Izvoz	114,53%
Kopenski tranzit	96,19%
Luški tranzit	109,39%
Skupaj	106,01%

Vir: SŽ-Tovorni promet, Rail Cargo Carrier, Adria Transport, Primol Rail, InRail, Train Hungary, Ten Rail

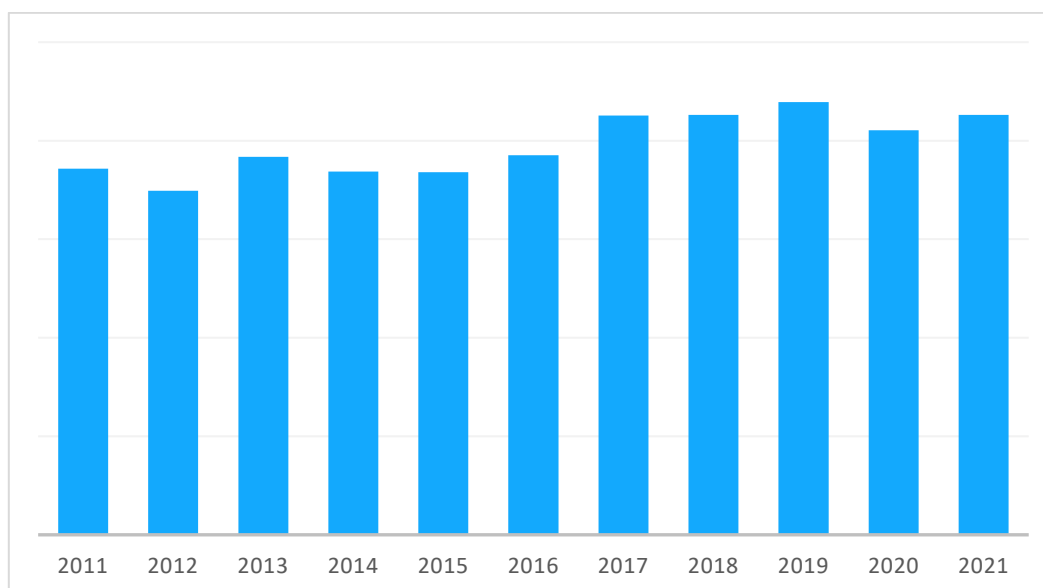


AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

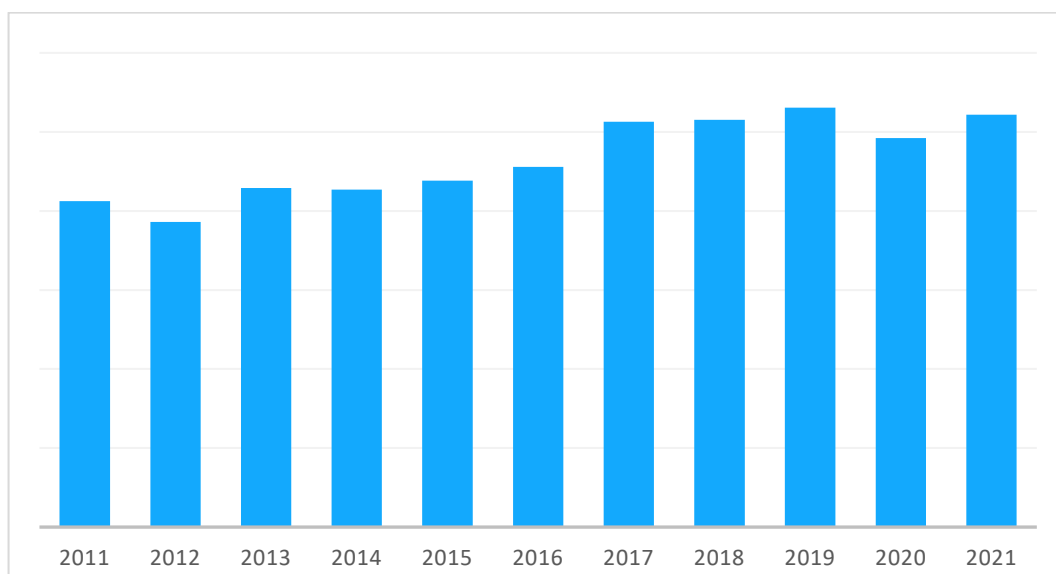
Podatki tudi v letu 2021 kažejo zelo majhen delež prepeljanega blaga (2,4 %) in s tem tudi opravljenega dela v notranjem prometu (1,5 %) v primerjavi z mednarodnim prometom. Poglavitni razlog za takšno stanje je dejstvo, da je Slovenija, zaradi zelo ugodne lege koprskega pristanišča, tranzitna država za zaledne države, predvsem za Avstrijo, Madžarsko, Češko, Slovaško in južni del Nemčije, poleg tega pa železniški transport ni konkurenčen cestnemu prometu na krajše razdalje. Stanje gospodarstva še vedno pozitivno vpliva na povpraševanje po storitvah prevoza blaga po železnici in s tem na ohranjanje dolgoletnega stabilnega nivoja količine prepeljanega blaga.

Graf 1: Prepeljano blago na območju JŽI RS [mio ton]



Vir: AKOS

Graf 2: Opravljeno delo na območju JŽI RS [mrd ntkm]





AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Vir: AKOS

1.3.1. Tržni deleži prevoznikov v tovornem prometu

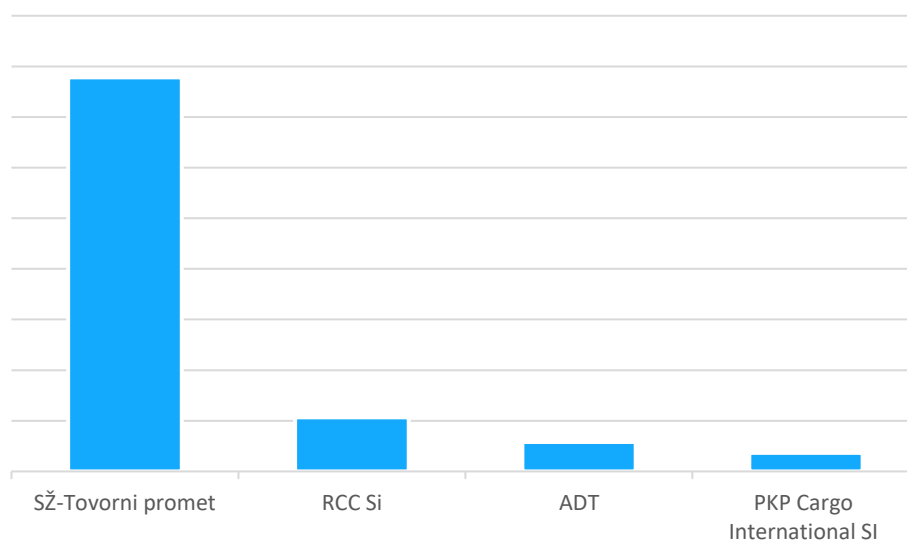


V letu 2021 je storitve v železniškem tovornem prometu na JŽI izvajalo sedem prevoznikov:

- Slovenske železnice – Tovorni promet;
- Rail Cargo Carrier;
- Adria Transport;
- PKP Cargo International SI (prej Primol-Rail);
- InRail S.p.A.;
- Train Hungary in
- Ten Rail.

Prevozniki PKP Cargo International SI, InRail S.p.A. in Train Hungary so s prevozi na JŽI v Sloveniji pričeli v drugi polovici leta 2019, Ten Rail pa v letu 2020. Skupni tržni delež prevoznikov InRail S.p.A., Train Hungary in Ten Rail, glede na skupno opravljeno delo vseh prevoznikov, sta le slaba dva odstotka (1,7 %), zato jih na grafih ni zaznati oz. jih ne prikazujemo.

Graf 3: Tržni deleži prevoznikov v tovornem prometu na območju JŽI v I. 2021 glede na opravljeno delo [%]



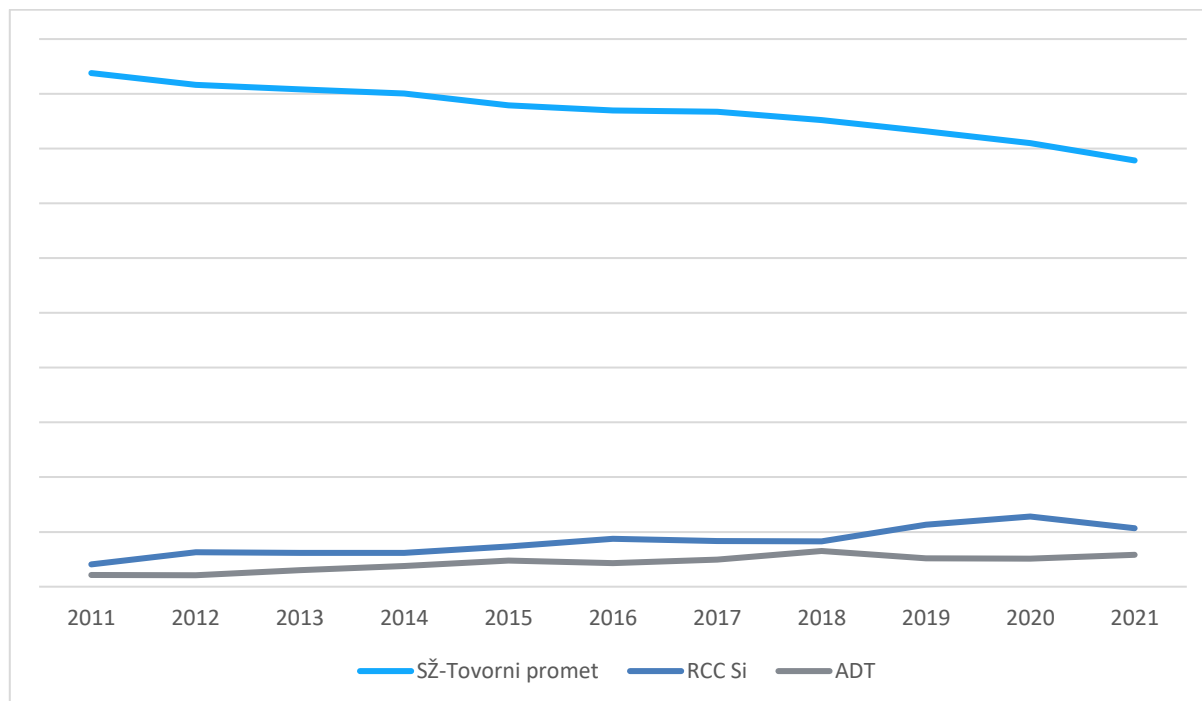


AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Vir: AKOS

Graf 4: Tržni deleži prevoznikov v tovornem prometu v obdobju 2011-2021



Vir: AKOS

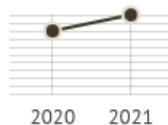
Iz grafa 4 je razvidno da ima v opazovanem obdobju od leta 2011 pa do danes največji tržni delež v tovornem prometu prevoznik SŽ – Tovorni promet. Ne glede na prevladujoč položaj na trgu s strani prevoznika SŽ – Tovorni promet, pa je opaziti, da se konkurentom tržni delež iz leta v leto viša, kar po mnenju agencije pozitivno vpliva na razvoj trga železniških storitev.

1.4. Trg storitev v železniškem potniškem prometu



96%

potnikov
prepeljanih v
okviru OGJS



Storitve prevoza potnikov v mednarodnem ter notranjem in čezmejnem regijskem železniškem prometu na območju JŽI izvaja le prevoznik Slovenske železnice – Potniški promet.

Kar 95,8 % vseh potnikov je bilo prepeljanih v okviru obvezne gospodarske javne službe prevoza potnikov v notranjem in čezmejnem regijskem prometu, medtem ko je bilo 4,2 % potnikov prepeljanih



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

z naslova komercialnih voženj, kot so npr. agencijski vlaki. Delež se v primerjavi z letom 2020 praktično ni spremenil.

Tabela 4: Delež prepeljanih potnikov z naslova OGJS in komercialnih voženj v letu 2021

	OGJS	Komerc.	skupaj
Notranji promet	93,07%	4,05%	97,12%
Mednarodni promet	2,70%	0,18%	2,88%
skupaj	95,77%	4,23%	100,00%

Vir: SŽ-Potniški promet

Tabela 5: Delež opravljenega dela (v potniških km) v letu 2021

	OGJS	Komerc.	skupaj
Notranji promet	90,28%	0,35%	90,63%
Mednarodni promet	8,72%	0,65%	8,37%
skupaj	98,99%	1,01%	100%

Vir: SŽ-Potniški promet

Za razliko od tovornega prometa, kjer prevozniki beležijo rast prepeljanega blaga in obsega opravljenega dela, je bilo v potniškem prometu od leta 2015 naprej zaznati trend padanja števila prepeljanih potnikov in s tem tudi obseg opravljenega dela na omrežju JŽI Republike Slovenije. V letu 2020 je celo prišlo do občutnega padca števila prepeljanih potnikov, in sicer iz naslova prepovedi izvajanja javnega prevoza potnikov. Z namenom zaježitve in obvladovanja epidemije COVID-19, je namreč Vlada Republike Slovenije v obdobju od 16. 3. 2020 do 11. 5. 2020 in od 16. 11. 2020 do 15. 12. 2020 z odlokom začasno ustavila javni potniški promet. V letu 2021 pa se je situacija ponovno izboljšala (predvsem v primerjavi z letom 2020, ko je bila epidemija COVID-19), saj je trend prevoza potnikov začel spet naraščati in posledično je (v primerjavi z letom 2020) narasel tudi delež opravljenega prometa v okviru izvajanja obvezne gospodarske javne službe.

Sicer pa je prevoznik Slovenske železnice - Potniški promet v letu 2021 agencijo obvestil, da namerava zaprositi upravljavca javne železniške infrastrukture za dodelitev dveh novih vlakovnih poti za izvajanje storitev potniškega prometa, in sicer:

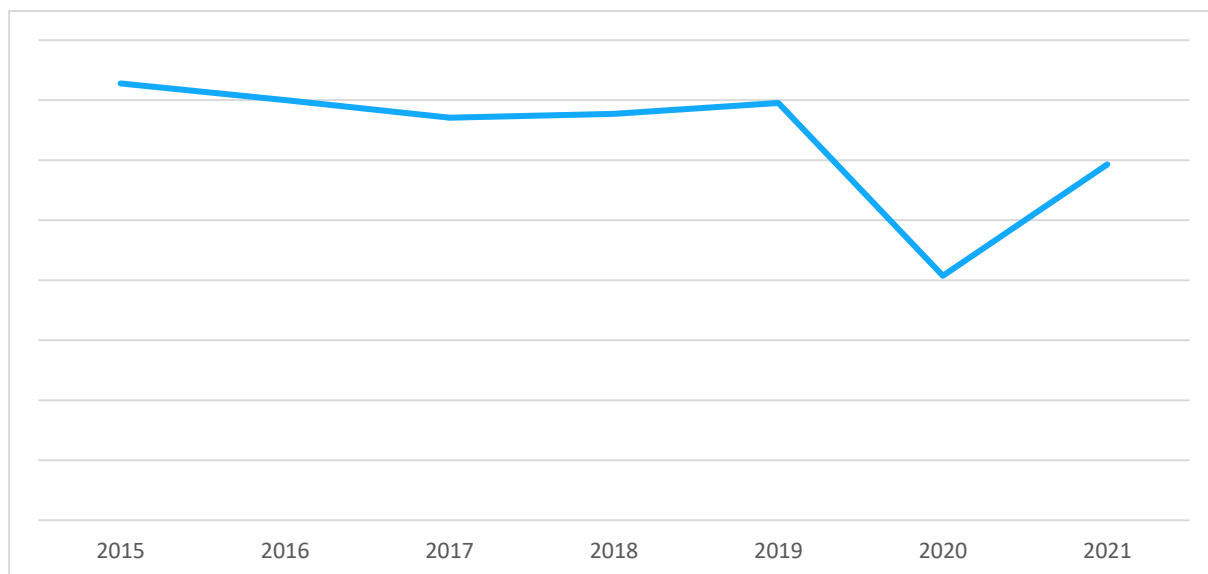
- na relaciji Sežana - Ljubljana (za mednarodno vlakovno pot na relaciji Milano - Ljubljana) in obratno, s pričetkom vožnje dne 12. 12. 2021 in koncem vožnje dne 10. 12. 2022, ter
- na relaciji Šentilj - Ljubljana (za mednarodno vlakovno pot na relaciji Budimpešta - Ljubljana) in obratno, s pričetkom vožnje dne 12. 12. 2021 in koncem vožnje dne 10. 12. 2022.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Graf 5: Gibanje števila prepeljanih potnikov 2015 – 2021 (v mio)



Vir: AKOS

1.5. Analiza realizacije dodeljenih vlakovnih poti

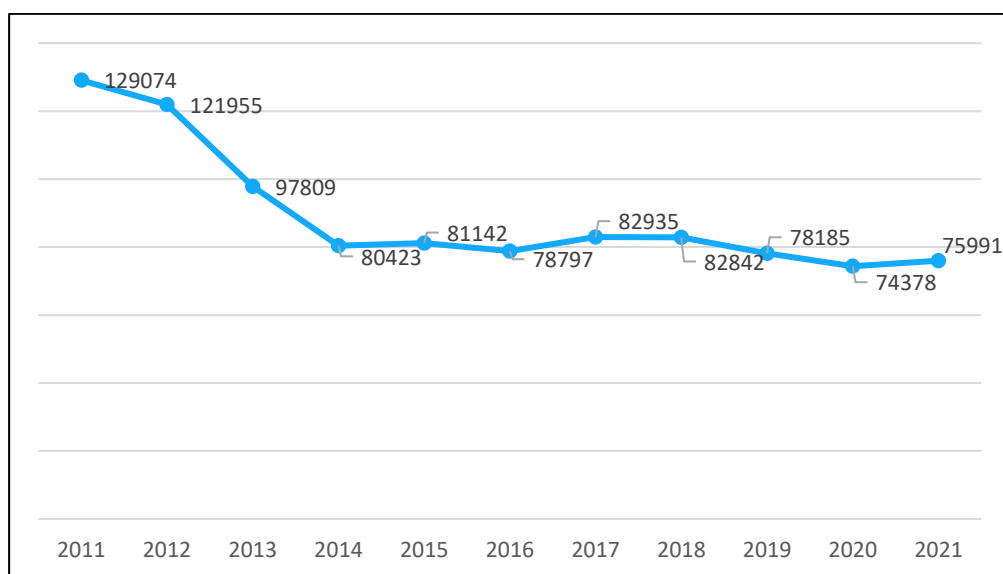


V letu 2021 je agencija nadaljevala s spremljanjem dodeljevanja vlakovnih poti vsem prevoznikom in z izdelovanjem mesečnih analiz realizacije dodeljenih vlakovnih poti. Glavni namen analiz je ugotavljanje izkoriščenosti infrastrukturnih zmogljivosti ter skrb za zagotavljanje enakopravnega dostopa do JŽI vsem prevoznikom. Analize agencije so pokazale, da je bila izkoriščenost JŽI v letu 2021 na primerljivi ravni z letom 2019.

1.5.1. Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznikom v tovornem prometu

V letu 2021 agencija ugotavlja rahel porast števila dodeljenih vlakovnih poti prevoznikom v tovornem prometu v primerjavi z letom 2020. Po mnenju agencije je razlog za to v porastu količine opravljenega dela in prepeljanega blaga na JŽI v Republiki Sloveniji, kar kaže na dvig prometa, opravljenega na železnici.

Graf 6: Število dodeljenih vlakovnih poti prevoznikom v tovornem prometu v obdobju 2011-2021



Vir: AKOS

Na podlagi opravljenih analiz za področje tovornega prometa, je bilo v preteklosti zaznati velik delež nerealiziranih ali odpovedanih dodeljenih vlakovnih poti (tudi preko 50 %), pri čemer so prevozniki (oziroma prosilci za vlakovne poti) v železniškem tovornem prometu v rednem postopku naročali večje število vlakovnih poti od dejansko potrebnih. To je izkazovalo nerealno stanje zasedenosti razpoložljivih infrastrukturnih zmogljivosti, zlasti na glavnih in najbolj obremenjenih trasah. Takšno stanje je navidezno zmanjševalo število prostih (kataloških) tras, ki naj bi bile trenutnim in novim potencialnim prevoznikom na razpolago za dodelitev po ad-hoc postopku (dodelitev tras za določen namen). S tem se je zmanjševala možnost, da bi upravljavec na JŽI privabil nove potencialne prevoznike ter jim ponudil dejansko razpoložljive infrastrukturne zmogljivosti. Veliko število odpovedi dodeljenih vlakovnih poti v železniškem tovornem prometu so prevozniki opravičevali z dejstvom, da se je zaradi gospodarske krize zmanjšalo povpraševanje po storitvah prevoza blaga po železnici. Po mnenju agencije je, poleg ekonomskih vzrokov prevoznikov, temeljni razlog za slabo izkoriščenost v prepoznih odpovedih vlakovnih poti, zaradi česar je agencija v letu 2021 na to problematiko, kot že v preteklih letih, opozarjala tako upravljavca JŽI, kot Ministrstvo za infrastrukturo.



AKOS

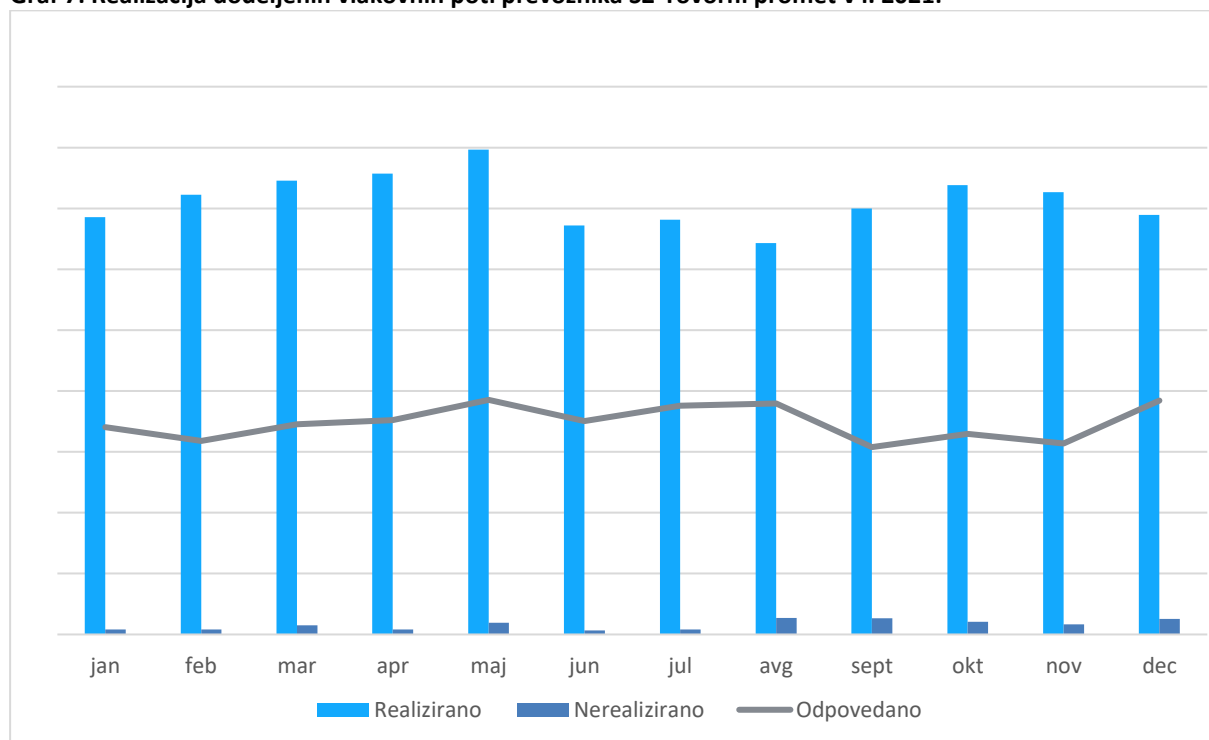
AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Število odpovedi vlakovnih poti prevoznikov Rail Cargo Carrier in Adria Transport pada že od leta 2019. Je pa v enakem obdobju opaziti porast odpovedi pri vseh ostalih prevoznikih.

Na problem odpovedi vlakovnih poti agencija na letni ravni opozarja upravljavca JŽI, ki je pristojen za dodeljevanje vlakovnih poti. Skladno z Uredbo o dodeljevanju vlakovnih poti, uporabniki in režimu učinkovitosti na javni železniški infrastrukturi (Uradni list RS, št. [44/16](#), [16/19](#) in [121/20](#); v nadaljevanju: Uredba) lahko upravljavec prosilcu odvzame vlakovno pot, če jo je le-ta v neprekinjenem obdobju najmanj enega meseca izkoristil manj kot 30 % od odobrene možnosti uporabe. Po drugi strani pa mora upravljavec, skladno z Uredbo, prosilcu vlakovno pot odvzeti v primeru, če je prosilec dodeljeno vlakovno pot na preobremenjeni javni železniški infrastrukturi izkoristil v obdobju najmanj enega meseca manj kot 75 % od odobrene možnosti uporabe. V Sloveniji je kot preobremenjena javna železniška infrastruktura razglašen odsek proge Divača – Koper. Agencija meni, da bi, v kolikor bi upravljavec JŽI ob upoštevanju Uredbe dosledno odzemał vlakovne poti, prevozniki naročali dejansko potrebne vlakovne poti in bi bilo manj odpovedi oziroma boljša realizacija dodeljenih vlakovnih poti. Drug razlog za relativno velik delež nerealiziranih ali odpovedanih dodeljenih vlakovnih poti pa je po prepričanju agencije dejstvo, da imajo prevozniki možnost odpovedi vlakovnih poti brez finančnih posledic do šest ur pred voznorednim odhodom vlaka. Agencija je v letu 2022 že pristopila k aktivnostim za izboljšanje deleža realiziranih dodeljenih vlakovnih poti ter za zmanjšanje deleža odpovedanih vlakovnih poti.

Prevozniku SŽ-Tovorni promet je v letu 2021 dodeljenih za 1,7 % več vlakovnih poti, kot v letu 2020. Realiziral jih je več za okoli 1 %, medtem, ko je nerealiziranih vlakovnih poti v letu 2021 imel več za okoli 3 %.

Graf 7: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika SŽ-Tovorni promet v I. 2021:

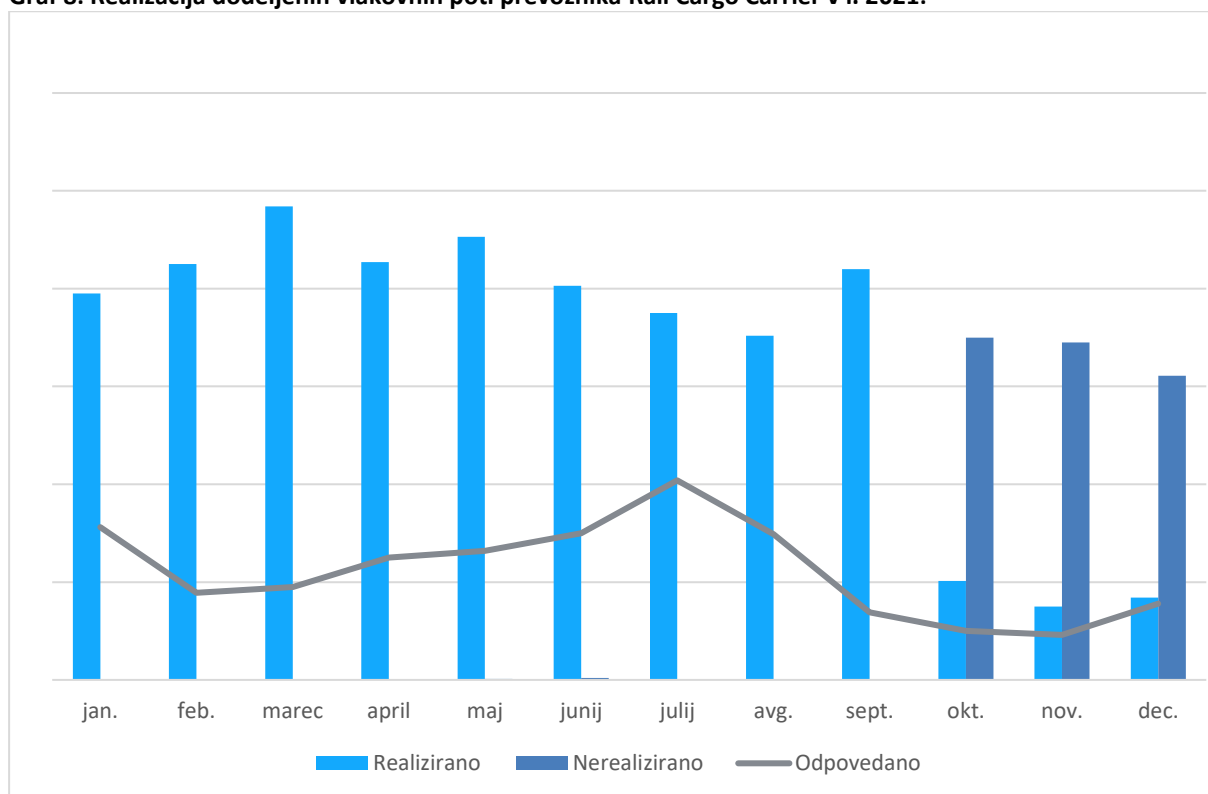




Vir: AKOS

Prevozniku Rail Cargo Carrier je bilo v letu 2021 dodeljenih za 7 % manj vlakovnih poti kot v letu 2020. Število odpovedanih vlakovnih poti prevoznika Rail Cargo Carrier v letu 2021 predstavlja 21 % delež vseh njemu dodeljenih vlakovnih poti. V primerjavi z letom 2020 je to razmerje izboljšal, saj je v tem letu imel odpovedanih vlakovnih poti v višini 28 %.

Graf 8: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika Rail Cargo Carrier v I. 2021:

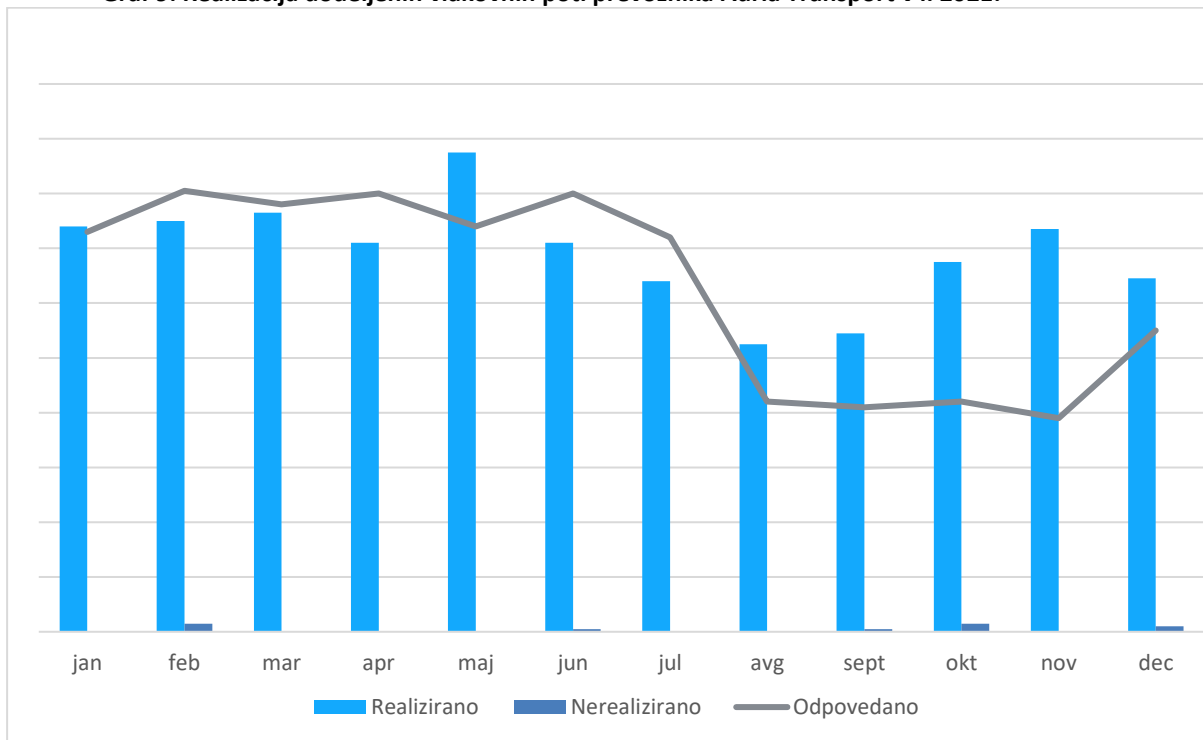


Vir: AKOS

Analiza realizacije dodeljenih vlakovnih poti prevozniku Adria Transport izkazuje, da je prevoznik v letu 2021 odpovedal 47,5 % vlakovnih poti (v letu 2020 pa 53,45 %). Kljub temu, da je delež odpovedanih vlakovnih poti v primerjavi z letom 2020 nižji, podatki kažejo, da prevoznik naroča bistveno večje število vlakovnih poti, kot jih dejansko potrebuje.



Graf 9: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika Adria Transport v I. 2021:



Vir: AKOS

Prevoznik In Rail je v letu 2021 realiziral 85 % dodeljenih vlakovnih poti. V letu 2020 je dosegel podobno razmerje med realiziranimi in dodeljenimi vlakovnimi potmi. Prevoznik PKP Cargo International SI je v letu 2021 izboljšal rezultate, saj je odpovedal 20 %, realiziral pa 79 % vlakovnih poti. V letu 2020 je realiziral v višini 74 %, odpovedal pa 26 % vlakovnih poti, nerealiziranih vlakovnih poti prevoznik ni imel.

Prevozniku Ten Rail je v letu 2021 odpovedal kar 42 % dodeljenih vlakovnih poti, kar je slabše od leta 2020, ko jih je odpovedal v višini 30 %. Rast deleža odpovedanih vlakovnih poti kaže, da prevoznik naroča bistveno večje število vlakovnih poti, kot jih dejansko potrebuje.

Prevoznik Train Hungary je v letu 2021 realiziral vseh 16 dodeljenih vlakovnih poti.

1.5.2. Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika v potniškem prometu

Za razliko od železniškega tovornega prometa, kjer se pojavlja velik delež nerealiziranih in odpovedanih vlakovnih poti, pa analize realizacije dodeljenih vlakovnih poti v železniškem potniškem prometu izkazujejo občutno boljše stanje, saj je delež nerealiziranih in odpovedanih vlakovnih poti izredno nizek in praktično ne dosega niti 1 %. Izjema je bilo leto 2020, ko je bilo odpovedanih 30 % dodeljenih vlakovnih poti. Po oceni agencije so te odpovedi posledica ukrepov za zaježitev epidemije COVID-19 in posledično začasno ustavljenega javnega potniškega prometa (kot že pojasnjeno zgoraj). V letu 2021 se je realizacija ponovno izboljšala, saj je bilo 2,49 % odpovedanih vlakovnih poti. To kaže, da se razmere po letu 2020, ko je epidemija COVID-19 močno posegla na izvajanje javnega potniškega

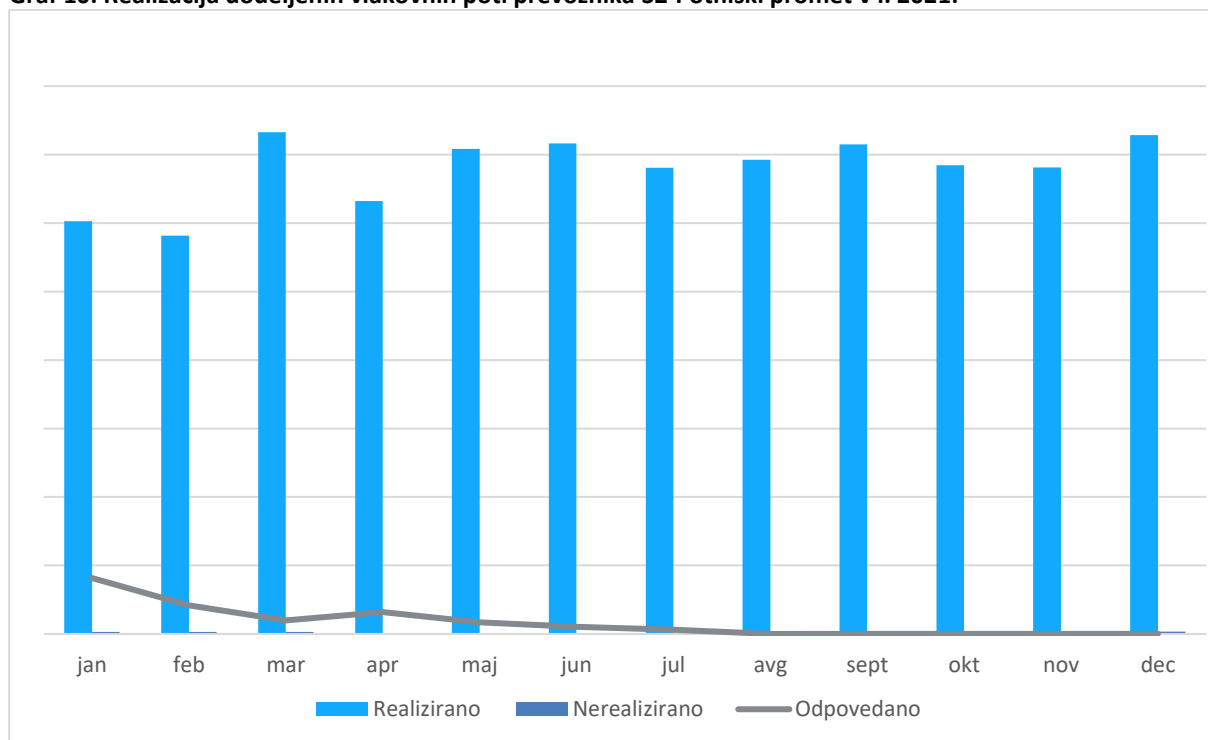


AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

prometa, ponovno izboljšujejo. Sicer pa je glavni razlog za nizek delež nerealiziranih in odpovedanih vlakovnih poti ostalih let v dejstvu, da se storitve prevoza potnikov v največjem obsegu opravljajo iz naslova izvajanja obvezne gospodarske javne službe prevoza potnikov v notranjem in čezmejnem regijskem železniškem prometu.

Graf 10: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika SŽ-Potniški promet v I. 2021:



Vir: AKOS

1.6. Uporabnina za dostop na javno železniško infrastrukturo

Prevozniki v železniškem prometu so zavezani plačevati uporabnino za dostop na JŽI. Z rednim mesečnim pregledom poročil o zaračunani uporabnini agencija spremlja, če je bila uporabnina vsem prevoznikom v železniškem prometu zaračunana enakopravno in v skladu z veljavno metodologijo.

Večina uporabnine (61 %) je bila pobrana s strani prevoznikov v tovornem prometu. Skladno z veljavno zakonodajo je Vlada RS s sklepom prevoznika v potniškem prometu (tj. prevoznika SŽ-Potniški promet d. o. o.) oprostila plačila uporabnine za uporabo javne železniške infrastrukture v delu, ki se nanaša na opravljanje obvezne gospodarske javne službe prevoza potnikov v notranjem in čezmejnem regijskem železniškem prometu. Na ta način je s strani prevoznika v potniškem prometu bilo v letu 2021 pobranih zgolj 1,3 % za vlakovne poti, opravljene izven izvajanja OGJS.

Agencija je v letu 2021 prvič izračunala stopnjo tehtanega povprečja stroškov kapitala (ti. WACC) za upravljavca JŽI. Stopnja izračunanega WACC znaša 5,9 %. Ta izračun, ki se lahko v prihodnjih letih še



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

spremeni, je po mnenju agencije pomemben tako za oblikovanje cen storitev upravljavca, kot tudi pri načrtovanju novih investicij tako v sredstva družbe SŽ - Infrastruktura, kakor tudi v sredstva javne železniške infrastrukture.

2. Odločanje agencije v upravnem postopku

Agencija je v letu 2021 uvedla in tudi zaključila dva postopka nadzora nad poslovanjem upravljavca, in sicer nad ugotavljanjem morebitnih nepravilnosti pri sklepanju okvirnih pogodb ter nadzor nad vsebino programa omrežja upravljavca. V prvem postopku je agencija s postopkom pričela zaradi morebitnih odstopanj na strani ravnanj zavezanca od zakonsko predpisanih določb v zvezi s sklepanjem okvirnih pogodb. V drugem postopku nadzora pa je agencija preverjala, ali program omrežja upravljavca vključuje vse zakonsko predpisane sestavine, ali program omrežja morebiti vsebuje diskriminatorne določbe in ali upravljavcu JŽI daje diskrecijska pooblastila, ki bi se lahko uporabila za diskriminacijo prosilcev. Več o postopkih nadzora je dostopno na spletni strani agencije: <https://www.akos-rs.si/nadzor-odlocbe/zeleznica>.

Agencija je v letu 2021 prejela pritožbo prevoznika zoper ravnanje upravljavca JŽI v zvezi z zavrnitvijo dostopa do JŽI, a je prevoznik pozneje svojo pritožbo umaknil in je bil postopek ustavljen.

Agencija je na podlagi določil Uredbe (ES) 1371/2007 o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu pristojna tudi za obravnavo pritožb potnikov v železniškem prometu. Ta med drugim določa pravice in obveznosti potnikov in prevoznikov v zvezi z: zagotavljanjem ustreznih informacij v primeru zamude ali odpovedi vlaka, povračilom cene vozovnic ali odpovedi potovanja v primeru zamude vlaka, odškodnino v primeru izgubljenih ali poškodovanih prtljage, zaščito in pomočjo invalidnim osebam in osebam z omejeno mobilnostjo, določanjem in spremljanjem standardom kakovosti, obvladovanjem tveganj v zvezi z osebno varnostjo potnikov in reševanja pritožb. V letu 2021 je agencija v reševanje prejela dve pritožbi potnikov v železniškem prometu in obe pritožbi rešila v zakonitem roku šestih tednov od prejema vseh potrebnih informacij. En postopek reševanja pritožbe je agencija ustavila, saj je potnik umaknil svoj zahtevek za rešitev pritožbe pred agencijo, o drugi pritožbi pa je agencija odločila na podlagi veljavne slovenske zakonodaje ter ob upoštevanju določil zgoraj navedene uredbe.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

3. Mednarodno sodelovanje

V okviru mednarodnega sodelovanja agencija aktivno sodeluje z Generalnim direktoratom za mobilnost in transport Evropske komisije (DG-MOVE: ENRRB, RMMS, RFC), kot neodvisen regulator s področja železniškega prometa pa je agencija v novembru 2011 postala tudi polnopravna članica združenja IRG-Rail, v okviru katerega predstavniki agencije aktivno sodelujejo v vseh šestih delovnih skupinah.

Agencija je v letu 2021 z regulatornimi organi Poljske, Slovaške in Madžarske, po katerih poteka Jantarni evropski tovorni koridor (RFC11), podpisala sporazum o medsebojnem sodelovanju. Ta določa pristojnosti regulatornih organov ter postopke medsebojnega sodelovanja v primeru pritožb prosilcev oziroma v primeru zaznave kršitve posameznih infrastrukturnih upravljavcev ali skupne koridorske pisarne.

4. Primerjava stanja na trgu v Republiki Sloveniji z drugimi evropskimi državami

Ena izmed temeljnih nalog evropskih železniških regulatorjev je aktivno spremljanje stanja na trgu železniških storitev, saj je poznavanje razmer na trgu ključen predpogoj za učinkovito regulacijo. Skupaj z drugimi evropskimi regulatorji, člani združenja IRG-Rail, je agencija aktivno sodelovala pri pripravi 10. Poročila o spremljanju trga železniških storitev v Evropi. Poročilo zajema leto 2020 ter vključuje podatke iz 31 evropskih držav. V poročilu je poseben poudarek na vplivih krize COVID-19 na evropski trg železniških storitev v prvi polovici leta 2021. Celotno poročilo je objavljeno na spletni strani združenja: <https://irg-rail.eu/irg/documents/market-monitoring/363,2022.html>.

Z namenom primerjave stanja na trgu železniških storitev v Republiki Sloveniji in drugimi evropskimi državami, agencija v tem poročilu objavlja le osnovne kazalnike, in sicer glede na zadnje objavljene podatke za leto 2020.



AKOS

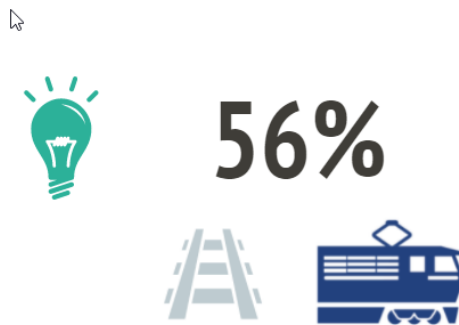
AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

4.1. Dolžina železniškega omrežja



Železniško omrežje držav, vključenih v predmetno poročilo, meri 234.000 km. V primerjavi z lanskim leto, se je zmanjšalo za 109 km oz. za 0,1 %. Slovensko železniško omrežje, z dolžino 1.208 km, predstavlja le 0,52 % celotnega železniškega omrežja. Za Slovenijo se po dolžini le-tega uvrščajo le še Republika severna Makedonija, Kosovo in Luksemburg. Najdaljše železniško omrežje v Evropi ima Nemčija (39.379 km), najkrajšega pa Luksemburg (271 km). Najgostejše omrežje, glede na velikost države, med državami članicami IRG-Rail, ima Švica, na drugem mestu je Češka, sledi pa ji Belgija. Najmanj gosto omrežje ima Norveška. Če pa upoštevamo gostoto omrežja glede število prebivalcev, pa imajo najgostejše omrežje države Latvija, Estonija, Švedska in Finska.

4.2. Elektrifikacija železniškega omrežja



V sodelujočih državah za leto 2020 je elektrificirano ca. 56 % celotne dolžine železniškega omrežja, kar pomeni, da se je povečala za 2 % v primerjavi z letom 2016. Celotno železniško omrežje ima elektrificirano le Švica. Slovenija je s 50 % elektrificiranega svojega omrežja nekoliko pod povprečjem EU. Nekaj držav beleži povečanje dolžine elektrificiranega železniškega omrežja v primerjavi z letom 2019. Povečanje je bilo zabeleženo na Danskem (197 km) in v Španiji (135 km).

Skupna dolžina elektrificiranega železniškega omrežja EU se od leta 2015 počasi zvišuje, in sicer za 0,6 % na leto. Celotna dolžina ostaja stabilna.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

4.3. Uporabnina za minimalni paket

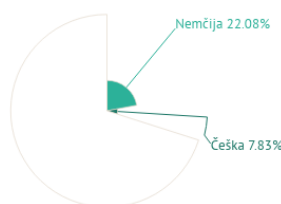


-0,18 %

V okviru minimalnega paketa železniških storitev držav članic združenja IRG-Rail je bilo v letu 2020 za 15,6 milijard EUR pobrane uporabnine, kar je najnižji znesek v zadnjih petih letih. V primerjavi z letom 2019 je zabeležen upad pobrane uporabnine za 18 %. Upad je povzročil padec v gospodarstvu zaradi epidemije COVID-19. Skoraj 90 % celotne uporabnine predstavlja uporabnina za potniški promet. Uporabnina za uporabo železniškega omrežja v EU v povprečju znaša 3,76 EUR. Obstaja več dejavnikov za različne vrednosti uporabnine med državami. Razlogi so v razlikah pri izvajanju Direktive 2012/34/EU, višini pribitkov na uporabnine, obravnavi pristojbin na postajah, v okviru minimalnega paketa storitev dostopa do javne železniške infrastrukture, različnih pristopih zaračunavanja potniških in tovornih storitev ter različnih shemah subvencioniranja in financiranja v povezavi s pandemijo COVID-19.

Cena uporabnine v Sloveniji za vlakovni kilometer v višini 1,133 EUR je pod povprečjem uporabnin ostalih držav članic združenja IRG-Rail.

4.4. Število prevoznikov v železniškem prometu



Število prevoznikov je pomemben kazalnik razvoja konkurence na trgu prevoznih storitev. Daleč največje število prevoznikov, 344, ima Nemčija. Sledi ji Češka, s skupno 122 prevozniki. Skupno število prevoznikov držav vključenih v predmetno poročilo je 1092.

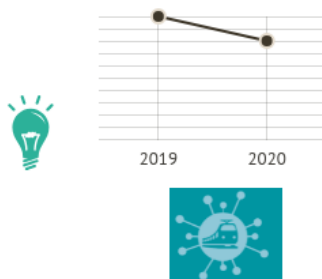
V letu 2020 je v 13 državah, od 31, ki so sodelovale v poročilu prišlo do povečanja skupnega števila prevoznikov, pri 13 državah pa je to število ostalo enako. Pet držav je zabeležil rahel padec števila prevoznikov. Slovenija spada med države, kjer je v letu 2020 v primerjavi z letom poprej prišlo do sprememb števila prevoznikov, in sicer je v letu 2019 bilo prevoznikov z izdano licenco sedem, v letu 2020 pa devet. V letu 2020 je bila izdana licenca dvema novima prevoznikoma, in sicer METRANS ADRIA kontejnerski promet in Eurorail Logistics.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

4.5. Obseg opravljenega dela v železniškem tovornem prometu

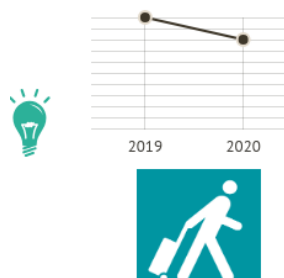


Po zbranih podatkih je bilo v tovornem prometu v letu 2020 opravljenih za 778 milijonov vlakovnih kilometrov (55 milijonov manj v letu 2019) oz. najnižja vrednost v zadnjih petih letih ter 433 milijard neto tonskih kilometrov (22 milijard manj kot v letu 2019).

V letu 2020 se je število tovornih vlakovnih kilometrov v primerjavi z letom 2019 zmanjšalo za 6 %. Enak odstotek zmanjšanja je bil zabeležen tudi na področju neto tonskih kilometrov.

Tudi Slovenija je, zaradi epidemije COVID-19, v letu 2020 v primerjavi z letom 2019 beležila padec v tovornem železniškem prometu. V letu 2020 je bilo na območju JŽI Republike Slovenije prepeljanih za 6,55 % manj blaga kot v letu 2019. Prevozniki so v letu 2020 opravili skupno 7,42 % manj neto tonskih kilometrov, kot v letu 2019.

4.6. Obseg opravljenega dela v železniškem potniškem prometu



Leta 2020 je bilo v 31 državah, ko so poročale podatke v okviru tega poročila, opravljenih 263 milijard potniških kilometrov. Tako kot leta 2019 je tudi v letu 2020 največji potniški trg imela Nemčija, sledijo ji Francija, Združeno kraljestvo in Italija. Te štiri države skupaj predstavljajo skoraj dve tretjini trga v državah, ki so sodelovale v poročilu. Zaradi pandemije COVID-19 so vse države v letu 2020 poročale o zmanjšanju potniškega prometa v primerjavi s prejšnjim letom. Večina držav je uvedla omejevalne ukrepe od marca 2020 dalje, kar je povzročilo znatno zmanjšanje vlakovnega in železniškega potniškega prometa. Skupno zmanjšanje v vseh spremljanih državah je bilo 49 %. Največji padec se je zgodil na Irskem, kjer se je potniški promet zmanjšal za 65 %. Opazen je bil tudi upad v Združenem kraljestvu in Italiji, pri čemer je potniški promet upadel za več kot 60 %. Najmanjše zmanjšanje je imela Bolgarija, in sicer za četrtno, v primerjavi z letom 2019.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Tudi Slovenija je v letu 2020 beležila občuten padec števila prepeljanih potnikov, in sicer iz naslova prepovedi izvajanja javnega prevoza potnikov. Z namenom zaježitve in obvladovanja epidemije COVID-19, je namreč Vlada Republike Slovenije v obdobju od 16. 3. 2020 do 11. 5. 2020 in od 16. 11. 2020 do 15. 12. 2020 z odlokom začasno ustavila javni potniški promet.



AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Kazalo grafov

Graf 1: Prepeljano blago na območju JŽI RS [mio ton].....	8
Graf 2: Opravljeno delo na območju JŽI RS [mrd ntkm].....	8
Graf 3: Tržni deleži prevoznikov v tovornem prometu na območju JŽI v l. 2021 glede na opravljeno delo [%].....	9
Graf 4: Tržni deleži prevoznikov v tovornem prometu v obdobju 2011-2021.....	10
Graf 5: Gibanje števila prepeljanih potnikov in opravljenega dela v obdobju 2011 - 2021.....	12
Graf 6: Število dodeljenih vlakovnih poti prevoznikom v tovornem prometu v obdobju 2011-2021 ..	13
Graf 7: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika SŽ-TP v l. 2021:	14
Graf 8: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika RCC v l. 2021:.....	15
Graf 9: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika ADT v l. 2021:.....	16
Graf 10: Realizacija dodeljenih vlakovnih poti prevoznika SŽ-PP v l. 2021	17

Kazalo tabel

Tabela 1: Izdane licence prevoznikov v železniškem prometu.....	6
Tabela 2: Količina prepeljanega blaga na območju JŽI RS v l. 2021	7
Tabela 3: Obseg opravljenega dela na območju JŽI RS v l. 2021.....	7
Tabela 4: Delež prepeljanih potnikov z naslova OGJS in komercialnih voženj v letu 2021.....	11
Tabela 5: Delež opravljenega dela (v potniških km) v letu 2021.....	11